

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 21-22) และมาตรา 24 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันได้จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 24-25)

การศึกษาของคนไทยในปัจจุบัน เป็นการศึกษาที่จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา และปัจจุบันเทคโนโลยีและวิชาการของโลก ก้าวหน้ามาก ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่ว่าจะเป็นความเจริญด้านวัตถุ ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลสารสนเทศ ศิลปวัฒนธรรม แม้กระทั่งเทคโนโลยีก็แพร่กระจายไปอย่างไม่มีพรมแดน ขวางกั้น การจัดการศึกษาจึงต้องหันมาเน้นที่วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการจัดสถาบัน ห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ หรือศูนย์วิชาการที่สมบูรณ์ แล้วจัดครูบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์มาเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานห้องสมุด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ (เจลิชว พันธุ์สิดา. 2542 : 7-9) การจัดการศึกษาจุฬามายที่เกี่ยวกับห้องสมุดได้ระบุไว้ว่า “มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ” ความมุ่งหมายดังกล่าวต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะรักการอ่าน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีนิสัยที่ดี

ในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภทและอ่านได้เป็นจำนวนมาก มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนที่มีนิสัยรักการอ่านจะมีความรู้และความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ. 2543 : 2)

โรงเรียนจึงมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องจัดเตรียมห้องสมุด โรงเรียนให้เป็นแหล่งวัสดุอุปกรณ์การศึกษาตามหลักสูตร แหล่งช่วยการค้นคว้าเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและนอกจากหลักสูตร เพื่อขยายประสบการณ์และความคิดให้แตกฉานและกว้างไกล ตลอดจนเป็นแหล่งช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สมาน ลอยฟ้า. 2536 : 13) อันเป็นผลทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และความรู้สึกล้วนเนื่องจากประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นการพัฒนารูปแบบการศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้โดยความรู้มีอยู่รอบตัวเรา มิได้มีเพียงในตำราเล่มใดเล่มหนึ่ง หรือจากคำบรรยายในห้องเรียนเท่านั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ห้องสมุดเป็นหัวใจของการศึกษาซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องมีห้องสมุด แต่สภาพความเป็นจริงจากการสำรวจ การวิจัยและที่เคยพบเห็นในปัจจุบัน ห้องสมุดที่มีอยู่ยังไม่ได้รับการสนับสนุน ห้องสมุดจึงเป็นเพียงสถานที่สำหรับนักเรียนมาทำงาน ทำการบ้าน ไม่มีห้องสมุด นักเรียนก็ไปใช้สถานที่อื่นได้ ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทในด้านให้ความรู้แก่นักเรียนกว้างขวางยิ่งขึ้นเป็นอันมาก ในด้านการเรียนการสอน แหล่งสำคัญที่จะให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนก็คือ ห้องสมุด (เดช เผ่าน้อย. 2533 : 3)

ห้องสมุด โรงเรียนจัดเป็นแหล่งรวมความรู้สำหรับนักเรียน เพื่อการศึกษาค้นคว้า ประกอบการเรียนการสอนและเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ห้องสมุดจึงมีความจำเป็นต่อนักเรียน ครู ตลอดจนผู้ปกครองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าห้องสมุดโรงเรียนจะไม่ใช่เป็นหน่วยงานที่มีความจำเป็น โดยตรงต่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียน แต่เป็นหน่วยงานที่สามารถส่งเสริมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ในบทเรียน และส่งเสริมใช้แนวความคิดห้องสมุด โรงเรียนจึงสามารถส่งผลให้การศึกษาของนักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมจิต พรหมเทพ. 2542 : 2) ห้องสมุดมิเป็นเพียงแหล่งรวบรวมความรู้ แต่เป็นแหล่งสร้างเสริมความคิดและจินตนาการให้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อต่อยอดความรู้ ห้องสมุดมีการรวบรวม อนุรักษ์และจัดการหนังสือ วารสาร สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามเนื้อหาของแต่ละกลุ่มวิชาให้เป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ (น้ำทิพย์ วิภาวิน. 2550 : 3) ห้องสมุดนอกจากจะเป็นแหล่งรวมหนังสือแล้วต้องเป็นแหล่งรวมความรู้อื่น ๆ ด้วย และบรรณารักษ์เป็นกำลังสำคัญในการสร้างห้องสมุดเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพราะใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 25 กำหนดให้ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ห้องสมุดจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นชุมชนวิชาในทุกรูปแบบ การจัดห้องสมุดต้องเป็นส่วนสำคัญของสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างทั่วถึงและตลอดเวลา (สุกัญญา กุลนิตี. 2549 : 11-12)

การดำเนินงานห้องสมุดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมายังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดและใช้ห้องสมุดโรงเรียน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน หรือมูมนั่งสอ ครูทำหน้าที่บรรณารักษ์มีเพียงคนเดียว มีชั่วโมงสอนมาก ไม่มีเวลาพอจะดำเนินงานห้องสมุด ครูผู้สอนไม่ได้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยังคงเป็นผู้บอกความรู้แก่นักเรียน แทนที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดหมวดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือยังไม่เอื้ออำนวยต่อผู้ใช้ห้องสมุด การจัดบรรยากาศห้องสมุดโรงเรียนยังไม่น่าสนใจ ครูประจำชั้นยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญและไม่สอนการใช้ห้องสมุดให้นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานห้องสมุดยังไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 9-10)

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวิชาการซึ่งหมายรวมถึงการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนด้วยและในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนนั้น นอกจากผู้บริหารโรงเรียนแล้ว บุคลากรในโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนคือ ครูบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน โดยจะต้องทำหน้าที่ประสานงานกับครูผู้สอนในโรงเรียนจึงจะทำให้เกิดความร่วมมือที่แท้จริง และจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอน พบว่าครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากการเน้นเนื้อหาวิชาโดยผ่านการถ่ายทอดจากตัวครูสู่นักเรียนภายในห้องเรียนมาเป็นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีความสามารถทางด้านความคิด และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยแสวงหาความรู้จากห้องสมุด ซึ่งในโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนไว้บริการทุกโรงเรียน และมีนโยบายให้ทุกโรงเรียนดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน แต่การเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนของนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ดำเนินการ และผู้เกี่ยวข้องขาดประสบการณ์และเทคนิคในการส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งบริการทางวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 1) และในสภาพปัจจุบันการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดและใช้ห้องสมุด

โรงเรียน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด โรงเรียนหรือมุมหนังสือ การบริหารด้านบุคลากรผู้บริหาร โรงเรียนและครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุด ครูบรรณารักษ์มีเวลาในการปฏิบัติงานในห้องสมุด น้อย (พัชรินทร์ ปิจมิตร. 2542 : บทคัดย่อ) และขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรมและให้บริการไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน (สง่า พิชญวสิน. 2540 : บทคัดย่อ)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดว่าเป็นแหล่งรวม ความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอน เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านนำไปจนตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นบันไดพานักเรียนไปสู่การใช้ห้องสมุดประเภทอื่นคือ ไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบ กับกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มประสบการณ์ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ดังนั้นการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนจะต้องมีความหลากหลาย ตรงกับความสนใจ และความ ต้องการของนักเรียน โรงเรียนจะต้องปูพื้นฐานให้นักเรียนรู้จักการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ ต่าง ๆ จากห้องสมุดด้วยตนเองและใช้ประโยชน์จากห้องสมุด โรงเรียนให้มากที่สุด ทั้งนี้โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาเป็น โรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 นักเรียนเหล่านี้ล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทางโรงเรียนต้องการให้เกิด การเรียนรู้มากที่สุด เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ ภายใต้อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อในก้าวทันโลกยุค โลกาภิวัตน์ ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 เพื่อเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหาร ครูบรรณาธิการ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหาร ครูบรรณาธิการ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียน
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนพัฒนา และส่งเสริมการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 และหน่วยงานอื่นได้นำไปใช้สำหรับการวางแผน กำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้สามารถดำเนินการ ได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2551 ตามองค์ประกอบพื้นฐาน การดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 9) 3 ด้านดังนี้

- 1.1 ด้านงานบริหาร
- 1.2 ด้านงานเทคนิค
- 1.3 ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2551 ใน 79 โรงเรียน จำนวน 1,720 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 79 คน ครูบรรณารักษ์ 79 คน และครูผู้สอน 1,562 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูบรรณารักษ์ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนครูผู้สอนใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 468 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครูบรรณารักษ์

3.1.1.3 ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดของโรงเรียน

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง การจัดการหรือการปฏิบัติงานในห้องสมุดให้เป็นไปตามกระบวนการของงานห้องสมุด และเป็นไปด้วยความเรียบร้อยบังเกิดผลดีตามเป้าหมายที่วางไว้ ลักษณะรูปแบบและวิธีการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของห้องสมุดโรงเรียนแบ่งตามภารกิจงาน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 **ด้านงานบริหาร** หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการทางการจัดการ ด้านกายภาพ หรือการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนบรรลุตาม วัตถุประสงค์ รวมถึงการหาวิธีปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อให้งานเทคนิคและงานบริการเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ประกอบด้วยงานนโยบายและแผน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานพัสดุ ครุภัณฑ์ งานการเงิน งานธุรการ งานสถิติและรายงาน งานประชาสัมพันธ์

1.2 **ด้านงานเทคนิค** หมายถึง การดำเนินงานที่ใช้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ เพราะเป็นงานที่ต้องจัดทำเกี่ยวกับวัสดุสารนิเทศในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคัดเลือกและจัดหา ตลอดจนจำหน่ายออกจากห้องสมุดเพื่อให้ผู้ใช้มีสิ่งที่ต้องการอ่านอย่างเพียงพอ สะดวก รวดเร็ว ประกอบด้วย การสำรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โสตทัศนวัสดุ การคัดเลือก และการจัดหา การจัดเตรียมหนังสือ การวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดหมวดหมู่ การทำรายการ การจัดหนังสือชั้นชั้น การทำครชนีวารสาร การทำบรรณานุกรม บรรณนิทัศน์ การซ่อมหนังสือ และการจำหน่ายออก จากห้องสมุด

1.3 **ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด** หมายถึง การให้บุคคลได้ใช้หนังสือ และวัสดุสารนิเทศอย่างอื่นที่ห้องสมุดจัดหามาเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าความรู้ทั่วไป งานบริการเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุดเพราะเกี่ยวกับผู้ใช้โดยตรง งานนี้จะเป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้นักเรียนและครูมาใช้ห้องสมุดมากขึ้นซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น เป็นการ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้บริการและบุคคลภายนอกเห็นความสำคัญของห้องสมุด งานบริการของ ห้องสมุด ได้แก่ บริการให้อ่านและให้ยืมโดยเสรี การตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า การแนะนำ ช่วยเหลือการอ่าน รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานบริการ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้งานบริการต่าง ๆ สามารถดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ และได้รับความสนใจจากผู้ใช้อย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การทนายปัญหา และการได้วาที

2. **โรงเรียนขยายโอกาส** หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

3. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

4. **ครูบรรณารักษ์** หมายถึง ครูอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบปฏิบัติงาน ในห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2551

5. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2551

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียนโดยยึดจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

6.1 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน

6.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University